

Lära och utvecklas tillsammans!

Studiematerial

Vård-sfi
- förberedande kurs för
Omvårdnadsprogrammet

Annika Brogren och
Monica Ehn

Kompetensutveckling för sfi-lärare
Lärarhögskolan i Stockholm
Myndigheten för skolutveckling
www.lhs.se/ruc/sfi

2006

Vård-sfi

- förberedande kurs för Omvårdnadsprogrammet

Bakgrund

Tanken att starta en kurs inom sfi med vårdinriktning föddes 2003. Många rapporter visade att behovet av arbetskraft kommer att växa i framtiden och det kommer också att behövas personal med annan kulturell och språklig bakgrund än den svenska. En annan faktor var att det tydligt framkom att flera av de studerande på Omvårdnadsprogrammet, med svenska som andra språk, hade svårigheter med språket och därmed problem att klara utbildningen. Efter klartecken från skolledning och träff med chefen för äldreomsorgen, satte vi oss ned och formulerade kursmål. Vi var en sfi-lärare och en vårdlärare som redan tidigare arbetade inom vuxenutbildningen på LärCenter i Falköping. Vår tanke med kursen var att fånga upp kursdeltagare som är intresserade av att jobba inom vården, redan innan de var färdiga med sfi, för att underlätta för framtida studier inom Omvårdnadsprogrammet. På LärCenter i Falköping utgör sfi en ganska betydande del av de studerande (ca 80 deltagare) och vi vände oss till de som studerade på C- och D-nivå.

Hösten 2003 började den första gruppen med 12 studerande. Dessa blev först intervjuade. Vi lärare ville få information om deras intresse för vård, deras skolbakgrund och yrkeserfarenheter. Några av de studerande hade tidigare vårderfarenhet eller någon form av vårdutbildning från sitt hemland. Intervjun var också ett tillfälle att få en uppfattning om deras möjligheter att kommunicera på svenska. Med en klar intresseinriktning och med teori kombinerat med praktik trodde vi att språkutvecklingen skulle gå snabbare.

Mål

- Öva och utvecklas i svenska språket
- Få en inblick i vård och omsorgsarbete
- Möta svensk kultur i ett socialt sammanhang
- Få en ”mjuk” övergång och introduktion till Omvårdnadsprogrammet

Struktur och innehåll

måndag: Praktik
tisdag: Praktik
onsdag: Uppföljning av praktik - svenska
torsdag: Svenska/datorkunskap
fredag: Vård och omsorg/svenska

Kursens längd är inte exakt angiven, men för de allra flesta innebär den ungefär ett års studier. Alla har individuell studieplan och mentor. Vår erfarenhet säger att gruppen inte bör vara större än 10- 12 deltagare för att kunna individualisera och stödja var och en i läroprocessen. Vi utgår inte från något förutbestämt innehåll för att nå kursmålen utan utformar själva innehållet. Det har därför blivit lite olika beroende på varje grupps förutsättningar. Vi behöver inte vara stressade av att "hinna med". Detta tror vi har varit det vinnande konceptet.

Svenska →
Kultur →
Vård o omsorg → Personlig utveckling, självkänsla → Omvårdnadsprogrammet
Data →
Praktik →

Praktik

Vi har ett antal praktikplatser i kommunens äldreomsorg som används speciellt för vård-sfi. Alla har personlig handledare. Tidig och tät kontakt med praktikplatsens handledare är en mycket viktig ingrediens. Vi gör ofta praktikbesök. Ju större intresse vi visar handledarna, desto större engagemang från deras sida. Vårdpersonalen har med tiden fått stor erfarenhet och vana att handleda just dessa deltagare. Attityden hos personalen på praktikplatserna har tydligt förändrats och blivit mer och mer positiv.

Dagbok

Kursdeltagaren skriver dagbok alla praktikdagar. Dagboken inleds med en presentation av kursdeltagaren själv, sitt ursprungsland och sin kultur. Texten har förarbetats i skolan för att få så korrekt svenska som möjligt. Några har kompletterat med foton. Presentationen är riktad till både personal och vårdtagare. Den är ett instrument för att lättare få kontakt på praktikplatsen men också att på ett positivt sätt synliggöra sig själv, och bli en del av ett första kommunikationsmedel mellan handledare och studerande. Dagboken har också som syfte att den studerande ska kunna sätta ord på sina tankar och upplevelser, och att mer aktivt förstärka inläring av ord och begrepp utifrån händelser på praktikplatsen. Från att mycket enkelt beskriva vad de konkret gör i starten utvecklas dagboken till en spegel av deras inre reflektioner i omvårdnadsarbetet.

"Jag började klockan sju. Jag hjälpte en personal väckte alla gamla människor. Jag hjälpte dom att gå på toaletten, sen serverade vi frukost. Jag vattnade blommorna och bäddade sängen."

"Jag gav dem frukost, kammade deras hår, duschade och gjorde allt de behövde."

”Jag hjälpte en gammal kvinna med att rulla upp hennes hår. Hon ställde många frågor. Det är roligt.

”Hela personalen gick på föredrag. Det går bra för mig för att jag tror jag kan göra allt. Det var en stor utmaning att jobba utan min handledare. Jag trivs jättebra därför att personalen är snälla.”

Uppföljning av dagboken

Dagboksanteckningarna är ett stöd i onsdagssamtalen. Att höra kamrater berätta om exempelvis någon ny medicinsk kunskap eller erfarenhet, sporrar till att bli mer nyfiken och att våga prova nya saker. Grundidén är att **alla** ska få stort utrymme att få berätta om sina upplevelser, känslor, tankar, frågor och funderingar. Det blir ständigt många intressanta samtal. Vad vi kunnat märka är att kursdeltagarnas berättande utvecklas från att i början vara fokuserat ”studerande- lärare” till att efterhand bli det aktiva, goda samtalet **mellan deltagarna**. Vår ”svarta tavla” är ett oersättligt verktyg över alla nya ord, den blir en ordbank i samtalen. Tryggheten hos deltagarna ökar, det är mycket ”högt i tak” och man vågar ställa frågor om allt. Vi fångar det som dyker upp.

”Jag tror att det är en bra klass för att alla säger precis vad de tycker utan att man blir blyg – det är vad jag tycker, att man får mycket självförtroende.”

”Vi pratar mer och mer svenska, diskuterar om livssituation med olika känslor, livskvalitet och så vidare.”

”Vi försöker berätta så mycket i klassen och jag tycker det är roligt och bra.”

”Jag känner mig våga prata mycket och skriva mycket. Om praktiken det är mycket bra för att jag har lärt mig mycket om människor.”

När gruppen pratar och berättar korrigerar jag som är sfi-lärare väldigt lite av deras svenska, men jag lyssnar aktivt och antecknar. Jag använder sedan mycket av det i svenskundervisningen som jag hör att de behöver hjälp med för att komma framåt och utvecklas i språket. Utifrån deras behov konstruerar jag övningar eller plockar lämpliga övningar om det finns.

Dagböckerna samlas sedan in och läses av oss båda, sfi-lärare och vårdlärare. Alla får individuell hjälp att rätta och utveckla svenskan. En del vill ha aktiv feed-back och korrigerings, andra behöver hjälpas och stöttas mer varsamt. Den läses också ur ett omvårdnadsperspektiv för att kunna stödja och uppmuntra deras upplevelser och praktiska kunskapsutveckling.

Onsdagsfika

Att umgås på ”fikarasten” är en viktig ingrediens i det sociala livet. Här använder man ett annat språk som också är viktigt att få med sig. Vi turas om att bjuda på kaffebröd varje onsdag, då fikar vi alltid tillsammans och pratar och ”surrar” mycket.

Kulturstudier

De första veckorna i kursen ägnas åt att arbeta omkring sin egen kultur och ursprungsland som sedan presenteras muntligt och skriftligt. Det läggs ner ett stort arbete med stöd från oss lärare, att söka och samla material och fakta, t.ex. bilder, musik mat och dans. Detta arbetssätt

har varit mycket uppskattat. Många har uttryckt "att komma till ett nytt land, då är man ingen. Att få börja Vård-sfi är att få känna sig speciellt utvald och uppmärksammad". Alla är mycket engagerade och ser det som värdefullt att få lära känna varandras bakgrund.

En grupp gjorde en stor utställning för hela LärCenter där även personal och handledare från praktiken var inbjudna. Vi kallade den "Från Fidji till Polen". Den var mycket uppskattad av både deltagare och besökare.

I en annan grupp gjorde vi ett kulturspel, "Sagan om ett underligt folk", där vi utgick från att som invandrare möta den svenska kulturen. Detta framfördes på scen. Att uppträda inför publik passade den gruppen väldigt bra.

De första veckornas arbete byggs sedan på med kursmål från kursen "Människan socialt och kulturellt" 100p. Kursen brukar vara färdig för betygssättning en bit in på andra terminen.

Vård och omsorg

Allt eftersom kursdeltagarna blir klara med kursen "Människan socialt och kulturellt" får de fortsätta med att skriva tydliga praktikmål för kursen "Vård och omsorg" 200 p. Den här kursen fortsätter sedan resten av terminen. Då behövs det också mycket stöd i svenska språket. I samband med att kursdeltagarna går över i denna kurs får de också prova på att gå ut en sammanhängande längre praktikperiod i två veckor. Vi arbetar med teman t.ex hälsa, kommunikation, tandvård, hygien, ergonomi och hjärt - lungräddning.

Några studerande klarar att slutföra kursen Vård och omsorg under andra terminen. Andra har slutfört några delmål. De genomförda målen dokumenteras och tas sedan med till Omvårdnadsprogrammet.

Datorundervisning

En halv dag i veckan finns datorkunskap med datorlärare. Den är mycket individuellt utformad och anpassad efter förkunskaper och behov. Vi samarbetar nära med lärare i datorkunskap, så att de arbeten som gjorts under andra lektioner skrivs på dator under dessa lektioner. Sökning på Internet kan handla om att söka fakta om sitt land, kultur, vård och annat aktuellt.

Studiebesök

Vi gör också studiebesök i olika verksamheter. Ett mål är att visa på undersköterskans olika arbetsområden och yrkesfunktioner. Vi åker till ett större sjukhus där en undersköterska på endoskopimottagningen visar oss runt. Tillsammans besöker vi också laboratoriet och får inblick i arbetet där. De studerande förbereder sig noga innan med att skriva ned frågor och ha med sig. Efter besöket finns det sedan väldigt mycket att samtala om. De skriver också en text innehållande både fakta och egna upplevelser.

Resultat

Det är mycket hög motivation bland kursdeltagarna eftersom de studerar mot ett tydligt mål. Statistiken visar att kursen har fallit väldigt väl ut. En del har fått extrajobb under pågående vård-sfi och nästan alla har säkrat sommarjobb efter sitt år på vård-sfi. I stort sett alla har gått vidare till Omvårdnadsprogrammet och den första gruppen har nu avslutat Omvårdnadsprogrammet.

Några av de studerande säger så här i sin utvärdering i slutet av året

"Jag har fått tillfälle att praktisera och lära känna på riktigt sätt ett riktigt jobb och riktiga personer som jobbar, lära känna gamla människor hur de bor och lever i Sverige."

"Jag tycker att det är bra att man praktiserar två dagar och studerar tre dagar. Lärare lär mig i skolan och handledare lär mig på praktikplats och därför kan jag klara mig själv och jag får sommarjobb."

Annika Brogren, sfi-lärare

Monica Ehn, vårdlärare